

[דף סיכום בחינה](#)

מזהה בחינה: 001000252290 מזהה סטודנט: 236859

שם קורס: מבוא למשפט עברי

מספר מבחן: 0001

מספר שאלה בטופס זה	הערה	ציון מירבי	ציון שאלה סופי	התשובה שסומנה	התשובה הנכונה	מספר שאלה בטופס המקור	מספר התשובה בטופס המקור
1		3.00	3.00	1	1	1	1
2		3.00	3.00	1	1	2	1
3		3.00	3.00	1	1	3	1
4		3.00	3.00	1	1	4	1
5		3.00	3.00	1	1	5	1
6		3.00	3.00	1	1	6	1
7		3.00	3.00	1	1	7	1
8		3.00	3.00	1	1	8	1
9		3.00	3.00	1	1	9	1
10		3.00	3.00	1	1	10	1
11		3.00	3.00	1	1	11	1
12		3.00	3.00	1	1	12	1
13		3.00	3.00	1	1	13	1
14		3.00	3.00	1	1	14	1
15		3.00	3.00	1	1	15	1
16		3.00	3.00	1	1	16	1
17		3.00	3.00	1	1	17	1
18		3.00	3.00	1	1	18	1
19		3.00	0.00	4	1	19	4
20		3.00	3.00	1	1	20	1
21		20.00	20.00	-	-	21	-
22	מה הדעה החולקת על הרמב"ם?	10.00	8.00	-	-	22	-
23		10.00	10.00	-	-	23	-

כמות תשובות נכונות (עבור שאלות סגורות) : 19

ציון בחינה סופי : 95.00

מקרא צבעים

תשובה שגויה
שאלה שלא נענתה
שאלה מבוטלת

הבחינה הבדוקה בעמודים הבאים

- חומר עזר **אסור** בשימוש.
- **סריקת תשובות בחלק הפתח - רק מי שיש לו אישור בכתב מהיחידה להנגשה.**
- שימו לב למגבלת המילים. המערכת לא תאפשר לכתוב מעבר למגבלה.
- **בשאלות הפתחות - יש לנמק כל תשובה.** תשובה שאיננה מנומקת לא תזכה בניקוד.
- מקום בו יש יותר מדעה אחת או שהתשובה תלויה בשינויי נסיבות יש לציין את **כל** הדעות או הנסיבות.
- בחלק של שאלות רב ברירה - יש לבחור את התשובה **הנכונה ביותר**.
- בהצלחה!!!

שאלה מס' 1 (3 נק')

יאיר ביקש לרכוש את מכוניתו של אהוד. הם הסכימו ביניהם על גובה התמורה, אך לא עשו דבר מעבר לכך. הם סיכמו כי יפגשו למחרת לחתום על הסכם ולבצעו. יאיר מבקש להתחרט. כיצד תתייחס אליו ההלכה היהודית?

א. יאיר ייחשב כמחוסר אמנה וכמי שלא נוהג מנהג חסידות.

ב. יאיר יקבל "מי שפרע".

ג. יאיר לא חייב בקיום ההסכם בדיני אדם, אך חייב בדיני שמיים.

ד. יאיר לא חייב על פי דין בקיום ההסכם, אך יחוייב לעשות כן לפנים משורת הדין אם הוא תלמיד חכם או עשיר.

שאלה מס' 2 (3 נק')

מזיק ב"גרמא" אשר לא יפצה את הניזוק:

- א. כל התשובות נכונות.
- ב. נראה בו גזלן ויהיה פסול לעדות.
- ג. בית הדין ילחץ עליו כדי שיסכים לפצות את הניזוק.
- ד. צפוי לענישה בידי שמיים על שהזיק את הזולת.

שאלה מס' 3 (3 נק')

על פי מה נקבע אם חלה החובה של השבת אבידה או לא?

- א. על פי השאלה אם מניחים שהבעלים של החפץ התייאש ממנו או לא.
- ב. על פי השאלה אם בחפץ יש סימן או לא.
- ג. על פי השאלה אם רוב המצויים במקום הינם יהודים או לא.
- ד. על פי שוויו של החפץ.

שאלה מס' 4 (3 נק')

ליוסי ובני מגרשים סמוכים. יוסי מוכר את המגרש שלו. בני סבור שהמחיר שמבקש יוסי זול, ועל כן הוא מבקש לרוכשו בעצמו במטרה לשוב ולמכרו במחיר יקר יותר. לשם כך מבקש בני להפעיל את זכות הקדימה שיש בהלכה לשכן (דינא דבר מצרא). האם לדעתכם זכות הקדימה עומדת לו?

- (א.) נראה שלא, כי מטרת זכות הקדימה היא לאפשר לשכן ליהנות מהערך המוסף של שימוש במגרש שכן, ואילו כוונתו של בני היא למכור את המגרש.
- ב. נראה שכן, כי מגרשו גובל במגרש של יוסי.
- ג. נראה שכן, כי יוסי מבקש מחיר זול במיוחד, ומן הראוי שדווקא שכנו ייהנה מכך ולא אדם זר.
- ד. נראה שלא, כי זכות הקדימה מותנית בכך שהעסקה מבוצעת במחיר הוגן.

שאלה מס' 5 (3 נק')

מהו המשפט הנכון?

- א. הלכות הנלמדת ממדרש הינן לעיתים "מדאורייתא" ולעיתים "מדרבנן", והלכות שמקורן בתקנה או בגזירה הינן "מדרבנן".
- ב. הלכות הנלמדות ממדרש הינן "מדאורייתא", והלכות שמקורן בתקנה או בגזירה הינן "מדרבנן".
- ג. הלכות הנלמדות ממדרש הינן "מדאורייתא", והלכות שמקורן בתקנה או בגזירה הינן לעיתים "מדאורייתא" ולעיתים "מדרבנן".
- ד. הן הלכות הנלמדות ממדרש והן הלכות שמקורן בתקנה או בגזירה הינן לעיתים "מדרבנן" ולעיתים "מדאורייתא".

שאלה מס' 6 (3 נק')

המחזיר חוב בשביעית רוח חכמים נוחה הימנו - מכאן ש:

- א. אין חובה להחזיר את החוב אחרי השביעית, אך חכמים מעודדים לעשות כן.
- ב. אין להלוות כספים בסמוך לשנה השביעית (שמיטה).
- ג. חכמים בטלו את שמיטת החובות בשביעית, ובית הדין יאכופ את החזרת החוב.
- ד. בית הדין ימנע מלפסוק במקרים מעין אלה.

שאלה מס' 7 (3 נק')

איזה מבין השיקולים הבאים אינו רלבנטי לעניין החובה לנהוג לפנים משורת הדין?

- א. יחסים של קירבת משפחה בין הצדדים.
- ב. מצבם הכלכלי של הצדדים.
- ג. היותו של הנהג לפנים משורת הדין תלמיד חכם.
- ד. השאלה אם ייגרם הפסד כספי לנהוג כך.

שאלה מס' 8 (3 נק')

ראובן לווה בשטר כסף משמעון. לאחר ההלוואה ולפני מועד הפירעון מכר ראובן את כל נכסי המקרקעין שלו ללוי, יהודה, וגד לפי סדר זה. בהגיע מועד הפירעון הסתבר, כי לראובן לא נותרו כסף או מיטלטלין לגבות מהם את חובו. מאיזה מנכסי המקרקעין שמכר ראובן יוכל שמעון לגבות את החוב?

- א. עדיפות ראשונה מגד, ורק אם הקרקע שרכש לא תספיק יפנה ליהודה ולוי לפי סדר זה.
- ב. מהקרקע שרכשו לוי או יהודה או גד לפי רצונו.
- ג. מכל אחד מהם (לוי, יהודה וגד) שליש מהחוב.
- ד. עדיפות ראשונה מיהודה, ורק אם הקרקע שרכש לא תספיק יפנה ללוי ולגד לפי סדר זה.

שאלה מס' 9 (3 נק')

לאיזה מבין הנימוקים לכלל דינא דמלכותא דינא מתאים הציטוט הבא:

"שאין אומרים דינא דמלכותא דינא אלא בדברים שהם מחוקי המלכות הקבועים והידועים. אבל אם המלך קובע ועושה דין חדש, לאו [לא] דינא הוא, עד שיסכימו עליו כל אנשי מלכותו":

- א. תקנת חכמים שאימצה את חוקי המלך
- ב. בעלות המלך בקרקע
- ג. הסכמת העם לקבל על עצמם את חוקי המלך
- ד. סמכות המלך מכוח מצוות דינים (אחת משבע מצוות בני נוח)

שאלה מס' 10 (3 נק')

האיסור לפדות (להמיר בכסף) פירות מעשר שני בסמוך לירושלים היא דוגמה לתקנה ש:

- א. הטעם (הנימוק) שלה הפסיק להיות רלבנטי ולכן היא בוטלה
- ב. לא פשטה בכל ישראל ולכן תוקפה מוחלש
- ג. הטעם שלה לא ידוע ולכן איננה ניתנת לביטול
- ד. לא ניתן לבטלה אלא בהוראת שעה

שאלה מס' 11 (3 נק')

טענת קים לי צומצמה במהלך השנים בסייגים רבים. מדוע?

- (א.) כי זו טענה שיכול לטעון הנתבע, ואם לא נגביל אותה אז למעשה לא יכול תובע לזכות כמעט אף פעם בתביעתו כי כמעט תמיד יוכל הנתבע למצוא דעה שתומכת בעמדתו.
- ב. זו טענה שיכול לטעון התובע, ואם לא נגביל אותה אז למעשה יזכה התובע כמעט תמיד בתביעתו כי כמעט תמיד הוא יוכל למצוא דעה שתומכת בעמדתו.
- ג. כי זו טענה שיכול לטעון גם התובע וגם הנתבע והן תסתורנה זו את זו ובית הדין לא ידע כיצד לפעול.
- ד. כי טענת קים לי סותרת את העיקרון של ריבוי דעות בהלכה.

שאלה מס' 12 (3 נק')

מסיפור תנורו של עכנאי ניתן להסיק:

- א. כל התשובות נכונות
- ב. עקרון שלטון החוק במחוקק – גם האלוקים "כפוף" לחוקים שהוא קבע
- ג. הסמכות הבלעדית לפרשנות התורה ולהכרעה במחלוקת נמסרה לחכמי הדור
- ד. שאותות, ניסים ומופתים אינם כלים לגיטימיים בהכרעת הלכה

שאלה מס' 13 (3 נק')

סמנו את המשפט הנכון ביותר:

- (א.) חכמים רשאים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה ובלבד שלא יבטלו לחלוטין את המצווה. חכמים אינם רשאים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה פרט להוראת שעה ועוד מספר נסיבות מיוחדות.
- ב. חכמים אינם רשאים לעקור דבר מן התורה בשב ואל תעשה אלא בהוראת שעה. חכמים רשאים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה ובלבד שלא יבטלו את האיסור לחלוטין.
- ג. חכמים רשאים לעקור דבר מן התורה הן בשב ואל תעשה והן בקום ועשה ובלבד שלא יבטלו את הדין לחלוטין.
- ד. חכמים אינם רשאים לעקור דבר מן התורה הן בשב ואל תעשה והן בקום ועשה אלא בהוראת שעה בלבד.

שאלה מס' 14 (3 נק')

הכלל "הפקר בית דין הפקר" מסייע ל:

- א. כל התשובות נכונות
- ב. סמכות חכמים להתקין תקנות בדיני ממונות
- ג. סמכות חכמים להטיל עונשי קנסות
- ד. סמכות חכמים להפקיע קידושין

שאלה מס' 15 (3 נק')

מדוע קובע הרמב"ם שחכמים רשאים לגזור גזירות ובלבד שיבהירו שזה מדברי חכמים ולא מן התורה?

- א. כדי להתמודד עם האיסור להוסיף ולגרוע מן התורה
- ב. כדי למנוע הונאה של הציבור
- ג. כדי שהציבור ידע אם במקרה של ספק עליהם להקל או להחמיר
- ד. כדי שמי שרוצה לחלוק על התקנה ידע שהוא רשאי לעשות כן

שאלה מס' 16 (3 נק')

המדרש בספרי קובע שיש להקשיב לחכמים "אפילו יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין" - מדוע?

- א. כל התשובות נכונות
- ב. כדי שלא תעשה תורה ככמה תורות
- ג. כדי שלא יהיה פיצול חברתי בעם
- ד. כי סביר להניח שהם לא טועים

שאלה מס' 17 (3 נק')

מעשה באחד בבית חורון שהיה אביו נודר הימנו הנאה, והיה משיא את בנו, ואמר לחברו: חצר וסעודה נתונים הינן לפניך אלא כדי שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה. אמר: אם שלי הם הרי הם מוקדשין לשמים. א"ל: נתתי לך את שלי שתקדישם לשמים?

סמנו את המשפט הנכון ביותר:

- (א.) מבחן ההקדשה לשמיים לימד שהמתנה במקרה זה איננה מושלמת ולכן ההערמה לא צלחה.
- ב. המתנה במקרה זה נעשתה כדי לעקוף את הנדר והערמה על הדין היא חסרת תוקף.
- ג. המתנה לא תקפה כי מאחר והמקבל הקדיש את הסעודה הרי שממילא האבא לא יכול לאכול מן הסעודה.
- ד. המתנה לא תקפה כי היא נעשתה בטעות, שכן ממילא נדר כזה לא תופס והאבא יכול היה ליהנות מן הסעודה גם ללא שניתנה במתנה לחבר.

שאלה מס' 18 (3 נק')

אישור של "אדם חשוב" לתקנה

- (א.) אם נניח שהאישור נועד להוות מעין פיקוח הלכתי אז סביר שיידרש בכל תקנת קהל. לעומת זאת אם נניח שהאישור נדרש להבטיח שלא תהיה פגיעה בחלק מן הציבור אז סביר לדרוש אותו בעיקר בתקנה של בעלי מקצוע.
- ב. אם נניח שהאישור נועד להוות מעין פיקוח הלכתי אז סביר לדרוש אותו בעיקר בתקנה של בעלי מקצוע. לעומת זאת אם נניח שהאישור נדרש להבטיח שלא תהיה פגיעה בחלק מן הציבור אז סביר שיידרש בכל תקנת קהל.
- ג. בין אם האישור נועד להוות פיקוח הלכתי ובין אם הוא נועד לוודא שאין פגיעה בחלק מן הציבור סביר שיידרש הן לתקנת קהל והן לתקנה של בעלי מקצוע.
- ד. להלכה נפסק שאין צורך לאישור כזה לא בתקנת קהל ולא בתקנה של בעלי מקצוע

שאלה מס' 19 (3 נק')

מועד מימוש משכון על פי ההלכה

- א. שלושים יום לאחר מועד ההלוואה אלא אם סוכם בין הצדדים אחרת
- ב. שנה לאחר מועד ההלוואה אלא אם סוכם אחרת בין הצדדים
- ג. שלושים יום לאחר מועד ההלוואה אלא אם הדין המקומי נקב במועד אחר
- ד. שלושים יום לאחר מועד ההלוואה אלא אם הדין המקומי נקב במועד אחר ובהנחה שאומרים דינא דמלכותא דינא גם בעניינים שאינם להנאת המלך.

שאלה מס' 20 (3 נק')

בבית הדין הגדול נחלקו הדעות באופן הבא: 50 מחברי בית הדין סברו שהדבר מותר. 17 מחברי בית הדין סברו שהדבר אסור. 2 מחברי בית הדין טענו בשם רבם המשותף שהדבר מותר. 1 מחברי בית הדין טען בשם רבו שהדבר אסור. 1 נוסף מחברי בית הדין טען גם הוא ששמע מרבו (רב אחר) שהדבר אסור. כיצד נפסוק להלכה?

א. אסור כי יש רוב מסורות שאסור.

ב. מותר כי 52 חברי בית דין סברו שמותר ורק 19 סברו שאסור.

ג. מותר כי בין מקבלי המסורת יש שני אוסרים ושני מתירים ולכן הולכים לפי ה- 50 שהם רוב הדיעות.

ד. אין מספיק נתונים בשאלה כדי להכריע. חלק ב:

שאלה מס' 21 (20 נק')

ראובן תלה שלט בפתח חנותו שנמצאת בבני ברק:

הרוכש בחנות זו מסכים לתנאים הבאים:

- כל סכסוך סביב קנייה בחנות זו יתברר על פי ההלכה בבית הדין לממונות שבעיר.
 - הקונים בחנות זו מוותרים מראש על טענת אונאה (הונאה).
 - קניה בתשלומים תגרור חיוב ריבית בשיעור 5% והקונה מוותר מראש על כל טענה בעניין.
 - אין כל אפשרות החלפה (כולל אפשרות החלפה שנותן חוק המדינה).
- שמעון הגיש תביעה כנגד ראובן והתביעה נידונה בבית הדין לממונות שבבני ברק. במהלך הדיון עלתה השאלה האם יש תוקף הלכתי לסעיפי השונים שעל השלט.

חוו דעתכם. נמקו.

תשובה:

בהתנאה יש להבחין בין דיני ממונות לאיסור והיתר. הראשונים דיספוזיטיבים וניתן להתנות עליהם בכפוף לשלושה סייגים עיקריים - 1. איסור הפקעה מן הדין. 2. התנאה מפורשת (במידה ואיננה - תפורש בצמצום). 3. שני הצדדים יודעים על מה מסכימים ועל מה מוותרים. מנגד, דיני איסור והיתר הינם קוגנטים, ועליהם לא ניתן להתנות. הסוגיות השונות ביחס לפרטי השלט המתואר: 1. ויתור מראש על טענת הונאה - ראובן יטען שוויתור על טענת הונאה מצד הלקוחות תופס מכיוון ששני הצדדים יודעים בהתניה ספציפית וממונית על מה הם מוותרים. קריאת השלט ע"י שמעון מהווה הסכמה וידיעה שעיקרה שאם יקנה ביותר או פחות מ-20 אחוז משווי המוצר לא יהא זכאי להחזר כספי או ביטול העסקה. שמעון יטען שקריאת שלט לא מהווה הסכמה אלא רק דין ודברים, שלא התקיים, מהווה הסכמה מפורשת. 2. שמעון יטען שחיוב ריבית מהווה איסור תורה ומהווה הפקעה מן הדין ולפיכך לא ניתן לבצע התנאה. ראובן שהתנאה על איסור הריבית היא רק בתשלומים וששמעון יכול לבצע את התשלום במזומן ולא לסתור בפעולתו דין תורה. 3. ויתור על החלפה בהתאם לחוקי המדינה - שמעון יטען שלא ניתן לוותר על החלפה מטעם חוקי המדינה מכיוון שההלכה מכירה בחוק המדינה באמצעות : - **מנהג** - שמעון יטען שהמנהג המקובל שהתקבל והתפשט במדינת ישראל הוא שניתן להחליף מוצר תוך זמן מוגדר לפי החוק. - **דינא דמלכותא** - שמעון יטען שנדרש להכיר בדין המדינה להחלפה מכך שמקור סמכות המלך נובע מההסכמה לקבלת חוקיו ומשפטיו. ראובן יטען שלא ניתן להכיר הלכתית באמצעות כך שיאמץ את ההכרה בסמכות המלך כתוצאה מבעלותו על הקרקע - מה שלא חל במלך ישראל. - **תקנות הקהל** - שמעון יטען שח"כים מהווים פרנסים סתם ואפטרופוסים שעל בסיס חקיקתם ניתן לאכוף את ההחלפה על ראובן. ראובן יטען שבדבר החלפה אין אישור אדם חשוב - הרבנות בהקשר זה. 4. בירור סכסוך ע"ב בית הדין לדיני הממונות שבעיר - אם בית הדין רבני ועוסק בעניין יש לפנות אליו לכתחילה. אם איננו - פנייה לב"ד שאינם דנים לפי ההלכה מתאפשרת רק כאשר בית הדין הרבני לא דן בתחום/ במערכת מעין שיפוטית.

בתלמוד במסכת מנחות מסופר כך:

אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שעלה משה למרום (לשמים), מצאו לקדוש ברוך הוא (אלוקים) שיושב וקושר כתרים לאותיות (הכוונה למעין קישוט שמוסיפים על חלק מהאותיות בתורה).

אמר (משה) לפניו: רבונו של עולם מי מעכב על ידך?

אמר לו (אלוקים למשה): אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות, ועקיבא בן יוסף שמו (הכוונה לרבי עקיבא שהיה תנא), שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ (כל קישוט כזה) תילין תילין של הלכות (כלומר הלכות רבות).

אמר לפניו (משה לאלוקים): ריבונו של עולם הראהו לי (את אותו רבי עקיבא).

אמר לו: חזור לאחורייך.

הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים (כביכול אלוקים לקח את משה קדימה בזמן שישב בבית מדרשו של רבי עקיבא. ומשה לא הבין מה שנאמר שם).

תשש כוחו (הדבר תסכל את משה).

כיון שהגיע (רבי עקיבא) לדבר אחד (להלכה אחת), אמרו לו תלמידיו: רבי, מנין לך? אמר להן: הלכה למשה מסיני. נתיישרה דעתו (משה נרגע).

מה ניתן לדעתכם להסיק ממקור זה על היחס בין תורה שבכתב לתורה שבעל פה?

הביאו מקור/ות מהחומר הנלמד שתומכים בכיוון זה ו/או מתנגדים לו.

פרטו והסבירו.

תשובה:

דברי ר' עקיבא מעידים על ההרמוניה וההיררכיה השוררות בין התורה שבכתב לתורה שבע"פ. אליבא דדברי ר' יוסף אלבו בספר העיקרים, ההשלמה בין שתי התורות מיושמת בכך שהתורה שבכתב מהווה אמת נצחית ואילו התורה שבע"פ מאפשרת את התאמתה למציאות המשתנה ולצרכי הדורות השונים. בתחילה משה לא מבין את הנאמר בבית מדרשו של ר' עקיבא כתוצאה מכך שההלכות הותאמו למציאות שנכונה לאותו הדור. משום פער הדורות משה לא יכל להגיע לידי גישור והיסק הלכתי מדויק בסוגיות שנדונו. בהמשך הסיפור מתואר שימושו של ר' עקיבא בעיקרון נצחיותה של התורה שבכתב בכך שכאשר שהוא משתמש במושג "הלכה למשה מסיני", דהיינו גם אם המציאות וצרכי השעה השתנו עדיין התורה מהווה את הבסיס והמסד, מה שגם גורם בסוף הסיפור ליישוב דעתו של משה. בנוסף, ניתן לומר שבדברי ר' עקיבא לתלמידו הוא מאמץ את דעת הרמב"ם בביצוע החלוקה פנימית בתורה שבע"פ ואי האפשרות למחלוקת בהלכות למשה מסיני שיש או אין עליהם רמז בסברא ובכתוב מחשש לערעור אחר המסורת כולה.

הרא"ש (בבא מציעא, ג, י) קובע כי הכלל "הלכתא כבתראי" אינו חל אלא כשהחכם האחרון חולק מדעתו, אך כשאומר משמם של אחרים הכלל אינו חל.

הסבירו, פרטו ונמקו קביעה זו.

תשובה:

כאשר ניצבת בפני פוסק הלכה סוגיה הלכתית שבה הוא נדרש להכריע, קיימות שלוש אלטרנטיבות - אימוץ דברי פוסק מוקדם, מאוחר ("הלכתא כבתראי") או פסיקה בכל מקרה לגופו ובהתאם לנסיבות ("אין לדין אלא מה שענינו רואות"). הרא"ש במימרתו מתייחס לכך שהכלל "הלכתא כבתראי" מתקיים רק במידה והחכם המאוחר פועל מדעתו האישית, מכיוון שרק כך ניתן לוודא שפסיקתו חלה לאחר היכרות עם נימוקי ושיקולי הפוסק שקדם לו ושבהתאם לביצוע הליך זה רכש חכמה מצטברת. בהקשר זה אציין את משל הננס והענק של הרי"ד - הננס רואה רחוק יותר מהענק כאשר ניצב על כתפיו - גם אם כתוצאה מירידת הדורות רמת הידע של המאוחר נמוכה משל הקודם, היא משמשת כתוספת ותוצאתית שתיהן יחד מהוות כמות מצטברת גדולה יותר. מנגד, אם אותו חכם נוקט בדעתו של אחר אין דרך ממשית לוודא שאותו אחד אכן ביצע את ההליך הדומה ושקל את השיקולים של הפוסקים שקדמו לו טרם ההגעה להכרעה ההלכתית הקונקרטית.